

מדד המלחמה והשלום - יולי 2009
פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

עמדתו של ראש הממשלה, בנימין נתניהו בשאלת הבנייה בשיח' ג'ראח בירושלים במסגרת העימות שנוצר לאחרונה עם ממשלות ארה"ב ומערב אירופה עקב תביעתן להפסיק את הבנייה בשכונה, במסגרת הדרישה הכוללת מישראל להקפיא את הבנייה בשטחים, זוכה בתמיכתו של רוב ברור בציבור היהודי: 66% מחזיקים בדעתו כי על ישראל להמשיך את הבנייה מאחר שירושלים כולה היא בירת ישראל, ואין מחלוקת על זכותה לבנות בכל מקום שהוא בעיר, כשרק 27%, רובם המכריע מצביעי מרצ ועבודה, מתנגדים לעמדת נתניהו והשאר אינם יודעים. העמדות בשאלה זו הולמות את התפלגות ההערכות בציבור גם לגבי התנהלותה של ממשלת נתניהו בתחום מדיניות החוץ של ישראל באופן כללי: 53% מעריכים אותה באופן חיובי לעומת 33% בלבד השופטים אותה בשלילה. למעשה, בקרב מצביעי כל המפלגות, למעט עבודה ומרצ, יש רוב ברור למעריכים בחיוב את מדיניות החוץ של הממשלה כיום.

תמיכתו העקרונית והספציפית של הציבור היהודי במדיניות הממשלה בנושאים אלה ניזונה ככל הנראה, לפחות באופן חלקי, מן במגמה המתמשכת להעריך את מדיניותו של נשיא ארצות הברית, ברק אובמה, כנוטה יותר לצד הפלסטיני. אמנם שיעור המחזיקים בדעה זו כיום נמוך במידה מסוימת מכפי שהיה לפני כחודשיים, כאשר אובמה נשא את נאום המפורסם לעולם הערבי באוניברסיטת קהיר, ואולם עדיין שיעור הסבורים כך עולה בבירור על שיעורם של הסבורים ההיפך: כך, כיום 46% מאמינים שנשיא ארה"ב נוטה יותר לצד הפלסטיני (בהשוואה ל-55% במאסר השנה). זאת לעומת 31% המעריכים את עמדתו כניטרלית (34% במאסר) ו-7% (בשתי המדידות) המעריכים את מדיניותו כיותר כפרו-ישראלית. יש לציין כי ההערכה שאובמה הוא יותר פרו-פלסטיני רווחת בקרב מצביעי רוב המפלגות, כאשר רק בקרב מצביעי עבודה ומרצ רווחת יותר ההערכה שהוא נייטרלי (אם כי לא פרו-ישראלי).

מגמה דומה של שיפור במעמדו של אובמה בעיני הציבור הישראלי יהודי מתגלית בהתפלגות התשובות לשאלה האם ניתן לסמוך עליו כי יקפיד לקחת בחשבון את האינטרסים של ישראל וישמור עליהם במסגרת המהלכים המדיניים שהוא עושה. לפני חודשיים, רק 26% השיבו שהם סומכים עליו לעומת 68% שלא סמכו כי ישמור על האינטרסים של ישראל, שעה שכיום שיעור הסומכים עליו עלה לכדי 38% ושיעור הלא סומכים ירד ל-60%. יש לציין כי בשאלה זו לא נמצאו הבדלים בין התפלגות העמדות קרב מצביעי מרצ ועבודה למצביעי שאר המפלגות, שכן שיעור הלא סומכים עולה על שיעור הסומכים על אובמה גם בקרב מצביעי מפלגות השמאל.

ובנושא אחר: בחודשים האחרונים הציגו כלי התקשורת עדויות של חיילים "שוברי שתיקה" שסיפרו, כי במבצע "עופרת יצוקה" נפגעו אזרחים פלסטינים מעבר למה שהיה הכרחי מבחינה מבצעית. חזרנו ושאלנו בסקר זה האם יש או אין להאמין לעדויות אלו. הממצאים מורים שהעדויות הטביעו חותמן על חלק ניכר מהציבור היהודי: בעוד שבמאוס השנה רק כ-20% האמינו לעדויות החיילים ואילו 60% השיבו שאינם מאמינים להן, כיום מצאנו חלוקה כמעט שווה בין שיעור אלה המאמינים לעדויות החיילים (43%) לשיעור מי שאינם מאמינים להן (47%). יתירה מזו, ההבדלים בחתך מפלגתי אינם גדולים, כאשר רק בקרב מצביעי מרצ יש רוב מסוים למאמינים לעדויות "שוברי השתיקה". ניתוח על פי משתנים סוציו-דמוגרפיים מעלה כי שיעור גבוה יותר של מאמינים בעדויות החיילים אפשר למצוא בשכבות הגיל הצעירות יותר, בקרב בעלי השכלה הוכנסה גבוהות יותר ובקרב ישראלים בני דור שלישי ואשכנזים. דתיות ומגדר לא התגלו כמשתנים משפיעים בשאלה זו.

עם זאת, באשר לשאלה האם לאור עדויות אלה צריך לחזור ולחקור את מהלך האירועים במסגרת המבצע, או שיש להסתפק בתחקירים שכבר נעשו, רוב גורף (76%) סבור שאין צורך להמשיך בתחקירים (רק 17% חושבים שצריך לחזור ולחקור ולשאר אין עמדה). גם כאן רק מצביעי מרצ הם חריגים בכך שרובם סבור שיש לחזור ולחקור את אירועי המבצע על רקע עדויות החיילים אבל לשאר המשתנים הסוציו-דמוגרפיים שהתגלו כבעלי השפעה בשאלת האמון בעדויות החיילים לא היתה השפעה משמעותית בשאלת הצורך לחזור ולחקור.

את המגמה הרווחת להימנע מלהמשיך לעסוק בשאלת טוהר הנשק במבצע "עופרת יצוקה" ניתן להסביר, לפחות חלקית, על רקע ההערכה החיובית של הציבור היהודי את תוצאותיו של המבצע. כך, 71% סבורים כי השקט השורר כיום באזור הדרום נובע בעיקר מתוצאות "עופרת יצוקה", ושיעור גבוה אף יותר (79%) מעריך כי המבצע בכללו היה מוצלח למדי או מאד מוצלח. נראה אפוא כי על רקע ההערכה שהמבצע הצליח, הציבור הישראלי-יהודי ממאן לעסוק בשאלת מחירו המוסרי והאנושי.

מדד משא ומתן:

מדגם כללי: 52.3

מדגם יהודים: 48.9

מדד המלחמה והשלום ממומן על ידי "תוכנית אוונס ליישוב סכסוכים וגיזור" באוניברסיטת תל-אביב. את הראיונות הטלפוניים ביצע מכון ב. י. כהן באוניברסיטת תל-אביב ב-27 – 28 ביולי, 2009 והם כללו 512 מראיינים/ות, המייצגים את האוכלוסייה הבוגרת בארץ (לרבות יש"ע והקיבוצים). טעות הדגימה למדגם בגודל זה היא כ-4.5%.